

References

1. Vaintsvaih P. Desiat zapovedei tvorcheskoi lychnosti, per. s anhl. S. L. Loiko, F. B. Sarnova / P. Vaintsvaih. – M. : Prohress, 1990, – 187 s.
2. Luk A. N. Myshlenye y tvorchestvo / A. N. Luk. – M.: Polytyzdat, 1976, – 144 s.
3. Maslou A. H. Dalnye predely chelovecheskoi psykhyky, per. s anhl. A. M. Tatlydaevoi; nauch. red., vstup. st. y komment. N. N. Akulynoi / A. H. Maslou. – SPb. : Yzdat. hruppa «Evrazyia», 1997. – 430 s.
4. Pedahohichni tekhnolohii u neperervnii profesiinii osviti : monohrafiia, za red. S. O. Sysoievoi. – K. : VIPOL, 2001, – 502 s.
5. Rodzhers K. R. Vzhliad na psykhoterapiyu. Stanovlenye cheloveka. Per. s anhl. obshch. red. E. Y. Ysenynoi / K. R. Rodzhers. – M. : Yzdat. hruppa «Prohress», «Unyvers»; 1994. – 480 s.
6. Frytsiuk V. A. Formuvannia kreatyvnosti maibutnikh uchyteliv muzyky : dys. ... kand. ped. nauk / V. A. Frytsiuk. – Vinnytsia, 2004, – 180 s.
7. Frytsiuk V., Shatkovska I. Samoaktualizatsiia maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v protsesi profesiinoy pidhotovky / V. Frytsiuk, I. Shatkovska // Naukovyi visnyk Kremenetskoi oblasnoi humanitarno-pedahohichnoi akademii im. Tarasa Shevchenka. Serii: Pedahohika. Za zah. red. A. M. Lomakovycha, V. Ye. Benery. – Kremenets : VTs KOHPA im. Tarasa Shevchenka, – Vyp. 6, 2016, – S. 56-67.

Отримано редакцією 14.02.2018 р.

УДК 37.159.92

Вікторія Василівна Півень,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Льотної академії НАУ,
e-mail: vita68psh@ukr.net

Микола Ілліч Півень,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної і психофізіологічної
підготовки Льотної академії НАУ,
e-mail: costaluka011@gmail.com

ОСОБИСТІТЬ КУРСАНТА ЯК ЯДРО ІНТЕГРАЦІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ЛЬОТНОГО ВНЗ

У статті на підставі теоретичного аналізу сучасних філософських і науково-педагогічних досліджень розглянуто умови формування психолого-педагогічної компетентності в курсантів льотної ВНЗ. Визначальною умовою цього процесу є здатність курсанта до інтеграції психолого-педагогічних компетенцій та до конструювання власного професійно-освітнього простору. Конструюваний ним професійно-освітній простір і його здатність до інтеграції психолого-педагогічних компетенцій забезпечують належний рівень розвитку професійної надійності.

Ключові слова: інтеграція психолого-педагогічних компетенцій, професійно-освітній простір, професійний та особистісний саморозвиток, здібності до конструювання, автодидактичні навички.

Постановка проблеми. Сучасна світова практика розвитку професійної освіти в умовах цивілізаційних змін і пошуку нової освітньої парадигми дедалі більше орієнтується на дві полярні тенденції – універсалізацію й інтеграцію знань з одного боку, та їх науково-технічну спеціалізацію – з іншого. На думку О. Вознюка, універсальна парадигма розвитку є тріадною, тобто вона реалізує тріаду «внутрішнє – межа – зовнішнє». Тріадна логіка змінює норми і критерії отримання наукового знання, що, у свою чергу, є ознакою нової наукової парадигми, а також і нової холистичної парадигми освіти. Нова парадигма освіти є парадигмою духу, що орієнтує на розвиток людини. Ці принципові положення холистичної освітньої парадигми найповніше відповідають синергетичній освітній парадигмі, оскільки орієнтація першої на цілісність, універсалізм, синтез знань, творчість, спонтанність, надситуативність, парадоксальність, трансцендентність реалізує синергетичну природу соціо-космопланетарної дійсності. Тому доцільною є конкретизація холистичної освітньої парадигми за допомогою розроблених аспектів педагогічної синергетики [2]. Водночас постає питання про специфіку інноваційних освітніх процесів і вміння комплексного застосування знань, їх синтезу і самостійного добування, коли перенесення ідей і

методів з однієї науки в іншу повинне братися за основу творчого підходу до професійної діяльності людини в сучасних умовах науково-технічного прогресу [2; 12].

На сьогодні для всієї світової спільноти характерне прагнення подолати в освіті професійну замкнутість і культурну обмеженість, прагнення у своїй діяльності орієнтуватися на синтетичну особистість, її цілісність, що вимагає розширення меж вузької спеціалізації [1; 2]. На думку науковців, ці завдання можливо вирішити за допомогою інтеграції [7; 14; 15]. Саме на основі інтеграції обґрунтовуються нові освітні системи – гуманітарний освітній простір [3; 9], який на якісно новому рівні вирішує проблему інтеграції міжпредметних ресурсів професійної підготовки [7]. Це дає підстави об'єднати в систему різноякісні за змістом і впливом чинники, створити нові міжпредметні ресурси та забезпечити формування цілісної особистості майбутнього фахівця, котрий володіє професійними й особистісними компетенціями.

Новий підхід до професійної освіти з точки зору конструктивізму й синергетики [8; 13] передбачає створення умов, за якими стають можливими процеси породження знань самим курсантом, його активна й продуктивна творчість, за якими він умів би і сам вчитися й інших навчати. За таких умов саме курсант засвоює, і активує для себе свій власний світ, конструює свій суб'єктно-розвивальний простір і, таким чином, забезпечує безперервне професійне й особистісне вдосконалення. Як зазначає Хайнц фон Фестер, «хочеш пізнати, навчись діяти... Завжди дій так, щоб виникали нові можливості для вибору» [17, с. 60]. Утім не все можна сконструювати, а тільки те, що узгоджено з внутрішніми тенденціями розвитку особистості. Не випадково сучасні дослідники, спираючись на інноваційні тенденції в освіті, виокремили цілий ряд проблем й сформулювали такі актуальні завдання для вищої професійної освіти в сучасних умовах:

1) вища освіта має задовольнити інтелектуальні потреби особистості як суб'єкта життєдіяльності;

2) вища освіта має формувати особистість курсанта як суб'єкта творчої навчальної діяльності;

3) вища освіта має формувати особистість майбутнього фахівця як суб'єкта творчої професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У контексті новітніх освітніх тенденцій найбільш слушною є думка про те, що в освітньому просторі створюються нові можливості для професійного й особистісного саморозвитку майбутніх фахівців, оскільки його розглядають як підсистему соціокультурного простору зі всіма його функціональними механізмами [16]. Професійно-освітній простір має специфічні властивості, характерні для суб'єкта особистісного і професійного саморозвитку, суб'єкта творчої і цілепокладальної діяльності [5].

Найпереконливішими видаються погляди науковців, які пов'язують професійне й особистісне зростання майбутніх фахівців з формуванням навичок самонавчання. Стрижнем навчально-виховної роботи з формування цих навичок у курсантів має стати думка, що може докорінно змінити їхнє життя – змінити себе через діяльність. Ключовим моментом у цій роботі є передчуття події, в якій знаходиш себе самостійним, зацікавленим і активним суб'єктом самотворення. Власне, успішність курсанта в професійній підготовці безпосередньо залежить від його внутрішньої кар'єри як особистості. Це і є моментом становлення їхньої професійної надійності: адже заявляючи про здатність до самонавчання, курсант започатковує процес ідентифікації з тим, що він робить, виявляє спроможність бачити себе носієм того, що він може. Мова йде про здатність курсанта бути суб'єктом навчальної діяльності, бути суб'єктом саморозвитку і самотворення, бути тим, хто постійно спонукає себе до розвитку. Цілеспрямоване здійснення навчальної діяльності як інструменту саморозвитку і самотворення – це наповнено й напружено працювати в контексті розвитку своїх внутрішніх можливостей, які забезпечують надійне виконання професійних навичок у будь-яких умовах діяльності.

Усе це переконує, що навички самонавчання треба розглядати як складні утворення у структурі особистості курсанта, завдяки яким відбувається врівноваження та конструктивна взаємодія професійно-освітнього і суб'єктно-розвивального просторів особи. Найважливішою внутрішньою умовою такої конструктивної взаємодії є опанування курсантом архітекtonіки інтеграції в собі психолого-педагогічних компетенцій.

Те, що однією з найбажаніших умов надання якісної професійної освіти майбутнім авіаційним фахівцям є їхня здатність до самонавчання, що може відбуватися через осягання механізмів інтеграції психолого-педагогічних компетенцій, підтверджує тісний зв'язок автодидактичних навичок особистості з її успішністю в навчально-професійній діяльності. Саме завдяки інтеграції цих компетентностей набуває реальних обрисів процес конструювання моделі формування психолого-педагогічної компетентності на міжпредметній основі в льотних ВНЗ. У цій моделі момент

самотворення майбутнього авіаційного фахівця здійснюється на тріадній основі як перехід від індивідуальної форми вихідного рівня розвитку психолого-педагогічної компетентності через спільну мета-форму синергетичного навчання до індивідуальної форми вищого рівня розвитку професійної надійності. В акті самотворення курсант використовує власну психолого-педагогічну компетентність як інструмент подолання, перевершування в собі зовнішніх і внутрішніх меж, як спосіб перетворення власного алгоритму інтеграції психолого-педагогічних компетенцій. Однак з огляду на вищевикладене цей алгоритм необхідно сприймати не як ще одне навчальне навантаження на курсанта, а як органічну частину розгортання змістовного процесу становлення внутрішньої кар'єри особистості курсанта, яка є водночас гарантом його особистісного та професійного зростання.

Формування мети статті. Обґрунтувати інноваційні шляхи формування цілісності особистості майбутнього авіаційного фахівця, яка володіє здатністю до інтеграції психолого-педагогічних компетенцій як інструментом професійного й особистісного саморозвитку.

Виклад основного матеріалу. Для системи професійної освіти майбутніх авіаційних фахівців конструктивний підхід представляє особливий інтерес, оскільки реалії сьогодення такі, що невинний потік нової інформації став доповнювати коло проблеми людського фактору в авіації. ВНЗ не встигає за новизною і різноманітністю інформації. Неможливо передбачити, що в майбутньому буде потрібно авіаційному фахівцю. Саме тому мета професійної підготовки курсантів льотного ВНЗ в сучасних умовах має бути зорієнтована на пошук й конструювання способів отримання нової інформації, нових знань, широких компетенцій, на формування активної суб'єктної позиції в навчальній діяльності, смаку до професійного й особистісного саморозвитку. Особистість із сформованим конструктивним мисленням у майбутньому може самостійно знайти необхідну інформацію і спосіб власного професійного й особистісного зростання.

Отже, самостійність і конструктивна позиція майбутніх авіаційних фахівців мають стати пріоритетом у професійній освіті. Це дозволить інструментально озброїти особистість курсанта в пізнанні майбутнього й творенні сучасного, а головне – змістовно наповнити авторство власного особистісного й професійного саморозвитку. Власне, формується метапредметний простір креативних дій особистості. «Мета» від грецького слова «meta» – «над, після» символізує вихід за власне «Я» і прийняття інших як суб'єктів діяльності, підкреслює вплив освітнього простору на особистість, з одного боку, з другого – конструктивну силу індивіда у відтворенні освітнього простору у власному внутрішньому досвіді. Так народжується синергетична метаформа організації власного освітнього простору, де суб'єктні здібності особистості є рушійною силою стійкого самоорганізаційного цілого – конструюючий індивід і конструйований ним освітній простір утворюють процесуальну єдність. У цій єдності повною мірою проявляється метаіндивідуальність людини як провідної особистісної властивості, що сприяє її інактивації (термін Ф. Варели) в освітній простір. Згідно з концепцією Л. Дорфмана метаіндивідуальний світ людини – це індивідуальність у світі та світ в індивідуальності. Світ як холон (ціле) й індивідуальність як холон перебувають у стосунках доповнення. Індивідуальність є відправною точкою системи координат її досвіду, який забезпечує проникнення індивідуальності у світ і світу в індивідуальність. Оскільки такі стосунки можливі лише за умов реалізації багатоякісної полідетермінації метаіндивідуальності в указаній системі координат, автор виділяє чотири відносно самостійні сфери функціонування особистості: «Прийняття», «Залежність», «Володіння» і «Авторство» [4]. На нашу думку, взаємодія цих сфер метаіндивідуальності формує підґрунтя для синергетичних метаформ організації й самоорганізації навчальної діяльності в льотному ВНЗ, де повною мірою може бути представлено авторство курсанта як суб'єкта навчальної діяльності.

Актуалізація проблем професійної освіти курсантів льотного ВНЗ в контексті конструктивного і синергетичного підходів відчутно змінила кут зору на автодидактичну проблематику. Власне, автодидактику стали розглядати як засіб особистісного і професійного зростання людини. Не випадково в кінці 90-х років ХХ століття у педагогічних словниках з'явився новий термін – «автодидактика» (від грецького «автос» – сам і «дідаско» – вчу, вивчаю). Так, Д. Левітас [11] автодидактику назвав теорією і практикою конструювання власних технологій навчання, В. Курінський [10] убачає в автодидактиці універсальну систему самоосвіти і саморозвитку.

Висновки. Подобається це нам чи ні, але сила авторства в особистісному і професійному зростанні в кінцевому рахунку залежить від автодидактичних навичок особистості курсанта. Немає і не може бути авторства поза творчими конструктивними його здібностями, поза його здібностями до інтеграції психолого-педагогічних компетенцій, поза взаємодією з професійно-освітнім простором. Очевидно, що ці процеси взаємопереплетені, як очевидне й те, що і на індивідуальному рівні, і на рівні осмислення в системі наукових дисциплін оцінні судження щодо цього взаємопереплетіння можуть

істотно варіювати. Проте здатність курсанта до інтеграції психолого-педагогічних компетенцій – це і стан, і якість, і ядро особистості курсанта, спрямовані на ефективне конструювання ним професійно-освітнього простору й певною мірою самореалізація його творчих здібностей як у навчанні, так і у творенні власного авторства. Це дія – прийняття, дія – залежність, дія – володіння і дія – авторство. Сконструйований ним таким чином професійно-освітній простір постає як простір прояву суб'єктних здібностей, їх універсального характеру, як простір прояву самостійного активного оперування психолого-педагогічними знаннями, спрямованими на досягнення конкретної мети, як простір усвідомлення інструментального психолого-педагогічного забезпечення творчого, професійного й особистісного саморозвитку курсанта. У цьому просторі курсант силою своєї думки створює нове опосередковане уявлення про самого себе, про свій внутрішній простір, з одного боку, з другого – про об'єктивний зовнішній професійно-освітній простір, про взаємодію з іншими суб'єктами навчальної діяльності й ін. Це уявлення на якісно новому рівні створює умови для особистісного і професійного саморозвитку курсанта. Важливо наголосити, що цей метаіндивідуальний професійно-освітній простір курсанта вважається вихідною «точкою» у структурній композиції професійно-освітнього простору, що його оточує. Рух курсанта за межі власного простору, за межі власного «Я» і прийняття інших як суб'єктів, здатних до творчого саморозвитку, сприяє формуванню якісно нової метаіндивідуальної позиції особистості – творчої взаємодії, де суб'єкти безупинно діляться один з одним досвідом «самооволодіння», досвідом «самодіяльності» і, таким чином, сприяють усвідомленню чи не єдиного шляху конкретизації власної обмеженості, вірогідних способів її подолання та створенню тільки собі притаманного індивідуального (оригінального) алгоритму самоперевершування. Метаіндивідуальна позиція курсанта в навчальній діяльності – це динамічний процес взаємодії й конструювання зовнішніх можливостей і внутрішніх умов – ресурсів для професійного й особистісного зростання. Її сутність розкривається через здатність курсанта як суб'єкта навчальної діяльності забезпечити інтеграцію психолого-педагогічних компетенцій, яка спрямована на конструювання «золотої пропорції» (за В. Петровським) між внутрішніми прагненнями особистості і зовнішніми умовами їх реалізації.

Список використаних джерел та літератури

1. Балл Г. О. Гуманістичні засади педагогічної діяльності / Г. О. Балл // Педагогіка і психологія. – 1994. – № 2. – С. 21–35.
2. Вознюк А. В. Философские основания педагогической аксиоматики : монография / А. В. Вознюк, А. А. Дубесенюк. – Житомир : Изд-во ЖГУ им. И. Франка, 2011. – 564 с.
3. Джордж Р. Найт. Философия и образование. Введение в христианскую перспективу / Джордж Р. Найт. [перевод с английского, предисл. и примеч. М. В. Бахтина]. – СПб. : Анима, 2001. – 244 с.
4. Дорфман Л. Я. Концепция метаиндивидуального мира / Л. Я. Дорфман. – Москва : Смысл, 1993. – 456 с.
5. Зеер Э. Ф. Профессионально-образовательное пространство личности: синергетический подход / Э. Ф. Зеер // Образование и наука – 2003. – № 5 (23). – С. 79–90.
6. Киричук О. В. Розвиток комунікативного ядра особистості в системі неперервної освіти / О. В. Киричук // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. – К., 2001. – Ч. 1. – С. 243–249.
7. Кміт Я. М. До питання про концепцію інтеграції у дидактиці професійної школи / Я. М. Кміт // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1998. – № 1. – С. 27–33.
8. Князева Е. Н. Концепция инактивированного познания : исторические предпосылки и перспективы развития / Е. Н. Князева // Эволюция. Мышление. Сознание. – М. : Канон, 2004. – С. 308–349.
9. Кремень В. Г. Людиноцентризм в стратегиях освітнього простору / В. Г. Кремень. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 520 с.
10. Курінський О. В. Українська постпсихологічна дидактика : лекції / О. В. Курінський – К. : ЗАТ «Віпол», 2006. – 484 с.
11. Левитес Д. Г. Автодидактика. Теория и практика конструирования собственных технологий обучения : учеб. пособие / Д. Г. Левитес // Рос. акад. образования, Моск. психол.-соц. ин-т. – М. : Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та; Воронеж : Изд-во НПО «МОДЭК», 2003 – 318 с.
12. Лузік Е. В. Три іпостасі вищої технічної освіти в інформатизації майбутнього суспільства / Е. В. Лузік // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Педагогіка. Психологія : зб. наук. пр. – Вип. 1. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ друк», 2009. – С. 4–8.
13. Сліпчишин Л. Психолого-педагогічні засади впровадження ідей конструктивної педагогіки у

навчання / Л. Сліпчишин // Развитие педагогических наук в Украине та Польщі на початку XXI ст. : зб. наук. праць. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011 – С. 258–262.

14. Смирнова И. Л. Интегративные теоретические знания пилотов – залог безопасности полётов / И. Л. Смирнова – Кировоград : КОД, 2008. – 183 с.

15. Собко Я. М. Теоретичні та методичні основи інтегративних курсів у професійній освіті : монографія / Я. М. Собко. – Львів : Сполом, 2007. – 332 с.

16. Шендрик И. Г. Образовательное пространство субъекта и его проектирование : монография / И. Г. Шендрик. – М. : АПКИПРО, 2003. – 156 с.

17. Foerster H. von. Das Konstruieren einer Wirklichkeit // Die erfundene. Wirklichkeit. Wie wissen wir, was wir zu wissen glauben S. 60.

Виктория Васильевна Пивень,

кандидат педагогических наук, доцент,
доцент кафедры иностранных языков
Лётной академии НАУ,
e-mail: vita68psh@ukr.net

Николай Ильич Пивень,

кандидат педагогических наук, доцент, доцент
кафедры физической и психофизиологической
подготовки Лётной академии НАУ,
e-mail: costaluka011@gmail.com

ЛИЧНОСТЬ КУРСАНТА КАК ЯДРО ИНТЕГРАЦИИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ ЛЕТНОГО ВУЗА

В статье, основанной на теоретическом анализе современных философских, научно-педагогических исследований, рассматриваются условия формирования психолого-педагогической компетентности в курсантов летного ВУЗа. Ключевым условием этого процесса является способность курсанта к интеграции психолого-педагогических компетенций и к конструированию собственного профессионально-образовательного пространства. Конструктивная учебная деятельность курсанта и его способность к интеграции психолого-педагогических компетенций обеспечивают высокий уровень развития профессиональной надежности.

Ключевые слова: интеграция психолого-педагогических компетенций, профессионально-образовательное пространство, профессиональное и личностное саморазвитие, способности к конструированию, автодидактические навыки.

Victoria Piven,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Assistant Professor of Foreign Languages Department,
Flight Academy of National Aviation University,
e-mail: vita68psh@ukr.net

Mykola Piven,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Assistant Professor of Physical and Psychophysiological
Training Department, Flight Academy of
National Aviation University,
e-mail: costaluka011@gmail.com

PERSONALITY OF A CADET AS A CELL OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL COMPETENCES INTEGRATION IN THE EDUCATIONAL SPACE OF FLIGHT UNIVERSITIES.

Introduction. The publication is based on a theoretical analysis of modern philosophical, psychological and educational researches and it examines the conditions of professional and personal self-development of cadets at flight educational establishments. The main condition of this process is the ability of cadets to design their own professional and educational space. Educational space designed by themselves and their abilities makes procedural unity for professional and personal self-development designing. This professional-educational space serves as a manifestation of subjective abilities, their universal character, as space-expression of active

manipulation of autodidactic self-knowledge to achieve a specific goal, as space-awareness of instrumental support their creative professional and personal self-development. Cadets' capability to design is provided by «golden ratio» between the aspirations of the individual internal and external conditions of their implementation. This can be possible only if cadets have high level of subjectivity professional and psycho-pedagogical competence.

Purpose. *The purpose of the publication is in innovation ways substantiation of forming the future aviation specialist integral personality, that has ability to integrate psycho-pedagogical competence as the instrument of professional and personal self-development.*

Methods. *Consolidation of information and systematization of scientific literature concerning the conditions of psycho-pedagogical competence development; analysis of aviation specialists competence research.*

Results. *Professionally-educational space of a cadet is considered an initial «point» in structural composition of professionally-educational space that surrounds him or her. Integrity of professionally-educational space is a factor and a condition of cadet personality becoming as a subject of his or her activity. Cadet's moving outside own space, outside own «ME» and acceptance other people as subjects which have ability to develop themselves creatively assists the forming of qualitatively new meta-individual position of personality such as creative cooperation. Thus cadets share their experience of «self-control « with each other, and they assist realization experience of independent «action» as a unique way of own limit nature specification, possible methods of its overcoming and realize how to create his or her own (original) algorithm of self-overreaching. Meta-individual position of a cadet in educational activity is a dynamic process of cooperation and constructing external possibilities and internal conditions. These are resources for professional and individual development.*

Originality. *New approach to the professional education involves the implementation of the conditions for cadets to create their own knowledge, with the help of which they could study and teach others. In such conditions cadets can provide their continuous professional and individual self-development. A lot of scientists pay their attention to some problems and set next tasks for higher education in modern conditions:*

- 1) *higher education has to satisfy intellectual demands of a personality as a subject of life activity;*
- 2) *higher education has to develop a personality of a cadet as a subject of creative educational activity;*
- 3) *higher education has to develop a future specialist as a subject.*

Conclusion. *The professional development of the future aviation specialist depends on his/her auto didactical skills. It depends on his/her ability to integrate psycho-pedagogical competence. All the processes of development are mixed and directed to the effective construction of professional educational process by him/her own.*

Key words: *psycho-pedagogical competence integration, professional-educational space, professional and individual self-development, capability to construct, autodidactic skills.*

References

- 1 Ball H. O. Humanistychni zasady pedahohichnoi diyalnosti / H. O. Ball // Pedahohika i psiholohiya. – 1994. – №2. – S. 21–35.
2. Voznyuk A. V. Filosofskiye osnovaniya pedagogicheskoi aksiomatiki : monografiya / A. V. Voznjuk, A. A. Dubesenjuk. – Zhitomir : Izd-vo ZhGU im. I. Franka, 2011. – 564 s.
3. Dzhordzh R. Nait. Filosofiya i obrazovaniye. Vvedeniye v hristianskuyu perspektivu / Dzhordzh R. Nait. [perevod s anglijskogo, predisl. i primech. M. V. Bahtina]. – SPb.: Anima, 2001. – 244 s.
4. Dorfman L. Ya. Kontsepsiya metaindividualnogo mira: sovremennoye sostoyaniye / L. Ya. Dorfman. – Moskva : Smysl, 1993. – 456 s.
5. Zeer `E. F. Professional'no-obrazovatel'noe prostranstvo lichnosti: sinergeticheskij podhod / `E. F. Zeer // Obrazovanie i nauka, 2003. №5 (23). S. 79–90.
6. Kyrychuk O. V. Rozvytok komunikativnogo yadra osobystosti v systemi neperervnoyi osvity / O. V. Kyrychuk // Neperervna profesiynna osvita : teoriya i praktyka : Zb. nauk. pr. – K., 2001. – Ch. 1. – S. 243–249.
7. Kmit Ya. M. Do pytannya pro kontsepsiyu intehratsiyi u dydaktytsi profesiynoyi shkoly / Ya. M. Kmit // Pedahohika i psiholohiya profesiynoyi osvity. – 1998. N 1. – S. 27–33.
8. Knyazeva E. N. Kontsepsiya inaktivirovannogo poznaniya : istoricheskie predposylki i perspektivy razvitiya / E. N. Knyazeva // Evolyutsiya. Myshlenie. Soznanie. M. : Kanon, 2004. – S. 308–349.
9. Kremen' V. H. Lyudynotsentryzm v stratehiyakh osvitynoho prostoru / V. H. Kremen'. – K. : Pedahohichna dumka, 2009. – 520 s.
10. Kurins'kyy O. V. Ukrayins'ka postpsykhologichna dydaktyka : Lektsiyi / O. V. Kurins'kyy – K. :

ZAT «Vipol», 2006. – 484 s.

11. Levites D. G. Avtovidaktika. Teoriya i praktika konstruirovaniya sobstvennykh tekhnologiy obuchenija : Ucheb. posobie / D. G. Levites. // Ros. akad. obrazovaniya, Mosk. psihol.-sots. in-t. – M. : Izd-vo Mosk. psihol.-sots. in-ta; Voronezh : Izd-vo NPO «MOD`EK», 2003 – 318 s.

12. Luzik E. V. Try ipostasi vyshchoyi tekhnichnoyi osvity v informatyzatsiyi maybutn'oho suspil'stva / E. V. Luzik // Visnyk Natsional'noho aviatsiynoho universytetu. Seriya : Pedagogika. Psykholohiya: Zb. nauk. pr. – Vyp. 1. – K. : Vyd-vo Nats. aviats. un-tu «NAU druk», 2009. – S.4–8.

13. Slipchyshyn L. Psykholoho-pedahohichni zasady vprovadzhennya idey konstruktyvnoyi pedagogiki u navchannya / L. Slipchyshyn // Rozvytok pedagogichnykh nauk v Ukraini ta Pol'shchi na pochatku XXI st. : z b. nauk. prats' Cherkasy : Vydavets' Chabanenko Yu. A., 2011 – S. 258–262.

14. Smirnova I. L. Integrativnye teoreticheskie znaniya pilotov – zalog bezopasnosti poljotov / I. L. Smirnova – Kirovograd : KOD, 2008. – 183s.

15. Sobko Ya. M. Teoretychni ta metodychni osnovy intehratyvnykh kursiv u profesiyiniy osviti : monohrafiya / Ya. M. Sobko. – L'viv : Spolom, 2007. – 332 s.

16. Shendrik I. G. Obrazovatel'noe prostranstvo sub»ekta i ego proektirovanie : monografija / I. G. Shendrik. – M. : APKiPRO, 2003. – 156 s.

17. Foerster H. von. Das Konstruieren einer Wirklichkeit // Die erfundene. Wirklichkeit. Wie wissen wir, was wir zu wissen glauben S. 60.

Отримано редакцією 27.02.2018 р.

УДК 159.373.3

Ірина Олександрівна Пінчук,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії і методики початкової освіти
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка,
e-mail: pinchukiryna6@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті розглянуто проблему розвитку критичного мислення майбутніх учителів англійської мови початкових класів у процесі підготовки їх до роботи в Новій українській школі за новим Державним стандартом початкової загальної освіти, підкреслено її важливість. У роботі описано навчальний процес, побудований на засадах критичного мислення, його характерні особливості. У дослідженні названо і схарактеризовано чотири етапи процесу розвитку критичного мислення студентів та види діяльності, що використовуються на кожному з них. Автором визначено основні методи, що їх найчастіше використовують у процесі застосування технології критичного мислення.

Ключові слова: майбутні вчителі англійської мови, Нова українська школа, критичне мислення, процес вивчення англійської мови, початкова школа.

Постановка проблеми. 1 вересня 2018 року всі першокласники України придуть у Нову українську школу та навчатимуться за новим Державним стандартом початкової загальної освіти. Ключовими особами реформи середньої освіти є вчителі, які мають реалізувати зміни. Саме тому сьогодні триває процес масштабного підвищення кваліфікації вже працюючих учителів [1].

Особливої уваги потребує процес підготовки вчителів до викладання іноземних мов у початковій школі. Педагогів, що навчатимуть першокласників у 2018 році англійської мови, найбільше – 17 тис 524 особи. Підготовку тренерів організували Британська Рада спільно з Кембриджським Університетом. Навчання проходитиме в очно-дистанційному форматі протягом трьох місяців. Учителі отримують доступ до онлайн-платформи, створеної спільно Британською Радою і Кембриджським Університетом [1].

Не менш важливим кроком у реформуванні є підготовка молодого покоління вчителів початкових класів до навчання іноземних мов у Новій українській школі. У зв'язку з цим викладання методик початкової освіти у педагогічних ВНЗ варто переорієнтувати і адаптувати до підготовки нових кадрів для роботи у початковій школі за новим стандартом. Одним із найважливіших завдань професійної підготовки майбутніх учителів є стабільна зорієнтованість навчального процесу на системне неперервне якісне формування особистості вчителя, основою якої є готовність людини до